«Проблеми завершення земельної реформи в Україні», чи - звершення...

Преамбулу (своєрідну увертюру) до статті у вигляді справедливого інтерв'ю під назвою: « Уповільнена хода земельної реформи »
-
«Дзеркало тижня. Україна» № 24 від 3 липня 2015 року із відомим й знаменитим академіком НААН України **Леонідом НОВАКОВСЬКИМ**, під чиїм керівництвом вийшло три редакції Земельного кодексу України, Володимир Чопенко виконав так:

«За чверть віку, відколи Верховна Рада проголосила початок земельної реформи, було і прискорення, і гальмування. Одна з найскладніших суспільних змін після набуття Україною незалежності то збочувала із путівця на узбіччя, то знову вирулювала на твердь. Тому цей шлях всіяний як позитивними віхами, так і негативними.

Здобутком земельної реформи можна вважати безпрецедентну соціальну акцію — безоплатну передачу у власність селян майже 30 млн. га землі. Вартість її навіть за сучасним нормативним грошовим оцінюванням перевищує 950 млрд. грн. Водночас вигулькнули серйозні проблеми з охороною земельного фонду, який подрібнили на парцели. Ми остаточно знівелювали сівозміни, втратили рубежі та елементи контурно-меліоративної організації території. Ще й всучили у приватне користування 5 млн. га малопродуктивних, надміру еродованих і деградованих угідь замість того, щоб вилучити їх з активного сільськогосподарського обігу та законсервувати.

Найсерйозніший соціальний негатив: селяни позбавлені права одержувати адекватну винагороду (орендну плату) за здачу власних наділів в оренду. Її розмір надміру мізерний — у межах 3%. Тоді як ставки орендної плати за нерухоме майно — будівлі, споруди, приміщення, земельні ділянки у межах населених пунктів — за останні роки істотно зросли. Та й Закон України "Про оренду землі"

передбачає значно вищу стелю — до 12% її вартості.

Попри квапливість чиновників запровадити ринок ріллі, шлях до нього буде тернистим. Не лише через соціальну складову, а й через відсутність ґрунтовної законодавчої бази.»

Згадуючи пройдений етап новітніх земельних реформувань в незалежній Україні, почав перечитувати свої статті, зокрема окремі в Урядовому кур’єрі:

1993 **«Приватизація землі – не самоціль...»**

1996 **Землю використовувати раціонально**

2001 **Хто реформує, а хто гальмує**

2002 Земельна рента, або як забезпечити соціально-економічний розвиток через державну регуляторну політику щодо землі та її природних ресурсів

2003 **Ринок землі чи ринкові земельні відносини**

2004 **Продавати чи почекати** ?

2005 **У кого земля - у того влада !**

2009 Болючий ювілей земельної реформи

2011 "У кого земля - в того влада !"

"Дебет-кредит" земельних інтересів

2014 Повноваження ресурсами приростають

2015 Конституція оминула чорноземи

При цьому вважав і вважаю, що ми бачимо вихід з існуючого стану, - лише в комплексному розв’язання

наявних проблем з позиції національних, державних, місцевих, приватних та інших інтересів.

До-речі завтра (**15 липня 2015 р. 14** год.) буде проходити круглий стіл на тему:
«Проблеми завершення земельної реформи в Україні» в Національній академії аграрних наук України (м. Київ, НААН, вул. Васильківська, 37, конференц-зал, 2-ий поверх).

Я підготував проект: «**П’ять тезисних пунктів узгоджених позицій Інституту агроекології і природокористування НААН, а саме:**

1. Щоб вести розмову **про завершення земельної реформи** , ми маємо чітко

уявляти, якою є кінцева мета досягнення земельної реформи, - фактично аграрної, і
що ми повинні, хочемо і можемо одержати в кінцевому варіанті.
Натомість, лунає багато розмов про
завершення земельної реформи
шляхом
впровадження ринку родючих земель
.

2.□□□ Відсутність приватних сімейних фермерських **господарств**
(мають займати не менше 50 відсотків ріллі в державі)
,
які погосподарювавши неменше 10 років на власній землі і можуть прийняти виважене рішення про відчуження (продаж) свого господарства разом із землею,
а також фактичне
:
різке
скорочення
робочих місць;
деградація
сільської поселенської мережі та

опустелювання
ряду територій,
зменшення
поголів'я худоби;
монокультурність
виробництва (зернові-олійні);
зниження
родючості ґрунтів через
інтенсивність
обробітку та
неконтрольоване
застосування хімікатів;
не внесення
органічних добрив на поля і т. д,
дає нам
підстави
вважати передчасним запровадження
пропонованого
ринку родючих земель як начебто завершального етапу земельної реформи в Україні
.

3.□□□ Тому спочатку необхідно в процесі **науково-обґрунтованого землеустрою і землевпорядкування**

виправити допущені помилки і упущення
та
, перш за все,
сконцентрувати увагу на
формуванні в агроландшафтах економічно, екологічно і соціально ефективних землеволодінь,
а саме:
-
понад
250
тис.
приватних сімейних селянських (фермерських) господарств
(родові, сімейні маєтки, які створюють молоді сім'ї),
заснованих на особистій праці сім'ї як основи життєдіяльності людини в гармонії із навколишнім середовищем
(на площі біля
10
млн. га
малих масивів орних земель і
4-5
млн. га інших угідь)
, а також
близько
5
тис.
спеціалізованих селозберігаючих господарств
різної форми господарювання і напрямків (переважно з

найманими працівниками) загальною площею близько
10
млн. га
високо цінних й високотоварних великих масивів ріллі.

4. В державі **необхідно негайно прийняти** відповідні нормативно-правові акти, які б
були
обов’язковими до виконання
, і
які б
забезпечили
в процесі
науково-обґрунтованого землеустрою і землевпорядкування,
також одночасно,
удосконалення
структури земельних угідь
і
напрямів господарської діяльності
та
збалансоване співвідношення між земельними угіддями
, дотримуючись екологічної
безпеки і рівноваги

території в
екосистемах
.

Для цього необхідно:

· **зменшити** площу орних земель за рахунок ерозійно-небезпечних, деградованих, малопродуктивних і техногенно-забруднених сільськогосподарських угідь, заплав і прибережних захисних смуг водних об'єктів (на 5 млн. га), **збільшивши** площі: сіножатей, пасовищ, лісів, полезахисних лісових смуг та інших захисних насаджень, водоймищ тощо, відповідно до науково обґрунтованих показників з урахуванням регіональних особливостей і природно-кліматичних умов;

- **розширити** ареал наявних територій та об'єктів природно-заповідного фонду (1,2 млн. га), **с творити**
умови для формування екомережі;

· **прописати** регламенти екологічно **збалансованих технологій** землекористування, у тому числі **спрямовані** на розвиток **органічного** сільськогосподарського виробництва тощо.

Лише за таких умов **можливо забезпечити, також, виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням**, концепцію якого схвалено Кабінетом Міністрів України від 22 жовтня 2014 року
.

5. Для **практичного здійснення** відповідного науково-обґрунтованого землеустрою і землевпорядкування

на місцевому рівні по всій державі та
впровадження
відповідних заходів, включаючи фінансування,
необхідно
утворити
,
в межах існуючої штатної чисельності різноманітних підрозділів виконавчої влади, дієву позавідомчу
Національну земельну установу
України
з питань
основного національного багатства
(землі та її природних ресурсів)
, що перебуває під особливою охороною держави.
В її функції
мають входити такі три основні складові:

- Національна **кадастрово-реєстраційна система** основного національного багатства України
;

- Національний **фонд реформування і розвитку** земельних відносин і природокористування в частині національних інтересів України ;

- Національний уповноважений **орган моніторингу й контролю** за використанням і охороною земель з позиції національних інтересів України.

Запровадивши позавідомчу **Національну земельну установу України**, сформувавши **ефективні та раціональні землекористування** і удосконаливши **структуру земельних угідь**

можливо говорити про

завершення земельної реформи
та впровадження ринку родючих земель.